

anticum habet intellectum hystoricum. Secū-
dum allegoricum. Tercium morale. Quartum
anagogicum. quorum unumquodque subditur le-
ctioni in eodem dogmate consistenti. Ac ideo
vltimis quatuor lectionibus. que de bonis mor-
tibus et celesti patria disputant. coniunguntur
duo cantica. qui de eadem materia loquitur ut
premissum est. Illud quoque notabile est. quod
quocumque fuerunt lectiones. semper oratio-
nes sequentes ad lectiones et tractus respici-
unt precedentes. et est preposterus ordo. alias
enim primo sacerdos orat. Secundo legit lectio-
nem. Et exinde succum cantorum. Hic vero primo legi-
tur ut neophitis doctrina fidei preponatur.
Secundo cantatur in persona illorum ut cog-
noscat quanta sit deuotio et hilaritas bapti-
zantium. qua cognita sacerdos orat confidenter.
ut eorum deuotio non deficiat. sed in cremen-
ta suscipiat. Et sicut in lectionibus tituli sup-
primuntur sic eadem ratione orationibus domi-
nus vobiscum subtrahitur. Et nota quod in hoc of-
ficio lectiones sunt quasi spes magistrorum cā-
tica quasi beniuolencia auditorum. Oratio sacer-
dotis et responsio populi scilicet amen. sunt qua-
si confirmationes beniuolencie precedentis.
Item hodie in lectionibus et letanijs senes p-
cedunt. et iuuenes subsecuntur ut infra dicetur

De benedictione fontium

Quarto loco de benedictione fontium
seu baptismi dicitur premissum. quod
ideo fit hac die baptismus. quia in eo
consepulti sumus christo. et propter istud
baptizandus iter immergitur prout infra dicitur.
Secundo ideo quia baptismus partem a passione
et partem a resurrectione vim suam accipit. a
passione ablucionem a peccatis a resurrectione
gracie inuouacionem. Tercia ratio quia sicut
dominus tunc liberauit antiquos patres a carce-
re infernali. Vnde psalms. Habitantibus in regi-
one umbrę mortis lux orta est eis. ita et hac die
liberantur a peccato originali in fontium benes-
dictione et in cathecuminoz immersione qui-
dam vtuntur simplicibus et linis indumentis.
propter rationem scriptam in prima parte sub
titulo de altaris dedicatione. De letania que
in benedictione baptismi dicitur infra dicetur.
In benedictione baptismi sunt sex. quoniam sa-
cerdos orat. aquam manu tangit. vocem mutat
cereus immergitur. et alij cerei illuminantur.
insufflat sacerdos et crisma miscet. Primo ergo
orat deum patrem. et per ihesum christum implo-
rat spiritum sanctum. ut in fontes descendat. id
que in modum orationis legit. sed ante omnia ab
astantibus sibi captat beniuolenciam salutando
eos dicens. Dominus vobiscum. et illi respōdet
et cum spiritu tuo. quasi diceret. dominus sit tecum
in tanto sacramento perficiendo. quia sine eo nil
potes. post sacerdos. alloquitur dominum. quasi

longe positum rogans ut velit adesse presens.
dicens. Omnipotens sempiternus deus. adesto
magne pietatis tue mysterijs. adesto sacramen-
tis et cetera. Sed quia videtur sacerdoti quod
insufficiens sit et indignus ad inuocandum tam
magnum dominum. ideo iterum circumstantes
monet et vocem mutans dicens. Sursum cor-
da. et ipsi respondent. habemus ad dominum.
Iterum quia dominus dicit. adhuc te loquente
ecce assum intelligens iam dominum esse presen-
tem monet alios secum gratias ei agere dicens.
Gracias agamus domino deo nostro. et ipsi re-
spondent. dignum et iustum est. postea sacerdos
domino tamquam presenti familiariter loquens
dicit. Vere dignum et iustum est equum etc.
Et postea addit. Qui inuisibili potentia tua
sacramentorum mirabiliter operaris effectum.
postea ponit duo in quibus signatum est bap-
tismus. Primum in exordio mundi nascentis.
Secundum in purgacionem mundi nocentis
Primum est cum dicit. Deus cuius spiritus
ferebatur super aquas ut iam tunc inter ipsa p-
mordia mundi virtutem sanctificationis a qua
natura conciperet. id est ex conceptura signifi-
catur. Secundum cum subiungit. Deus qui
nocentis mundi crimina. per aquas abluens re-
generacionis speciem in ipsa diluuij effusione
signasti ut vnius eius demque elementi misterio
et finis esset vicijs et origo virtutibus. respice
in faciem ecclesie tue et cetera. et terminat hanc
orationem ut tue maiestatis imperio summat
vngenti tui gratiam de spiritu sancto. Deinde
ter tangit aquam manu. Primo diuidens aquam
in modum crucis. per quam ut premissum est
baptismus maxime efficaciam recipit. ut aqua
spiritu sancto fecundet ut. et spiritus immundus
expellatur. De fecundacione dicit. Qui hanc
aquam regenerandis hominibus preparatam
archana sui luminis admixtione fecundet et ce-
tera. De expulsiōe demonis dicit. procul g-
iubente te domine omnis spiritus immundus ab-
scedat et cetera. vsque ibi. Non inficiendo corrum-
pat. Secundo aquam manu tangit. ut eam p-
inuocacione sanctę trinitatis muniat. ne hostis
ab illa expulsus redeundi habeat potestatem.
Vnde tangendo dicit. sic hec innocens et sancta
creatura libera ab omni impugnationis in cur-
su et cetera. quod ex adiectiuis ibi positis con-
uincitur. quia fons viuus ad patrem. aqua re-
generans ad filium. vnda purificans ad spiri-
tum sanctum refertur. Tercio aquam tangit
cum eam in quatuor proicit partes. ut iam d. ce-
tur. Trinus igitur aque tactus trinam sanctę
trinitatis operacionem figurat. Hac oracione
finita benedicit aquam dicens. Vnde benedi-
dico te creaturam aque per deum viuum et cete-
ra. vbi tantum vtitur verbo prime persone.
dicens. benedico te. qui primo vtatur verbo
secunde dirigens sermonem ad deum. vel
tercie loquens de seipso vel de re benedicenda.

utitur ergo nunc verbo p̄me p̄sone. ut ostēdat se hoc facere ministerio quod dominus fecit auctoritate. et sicut in baptismo domini affuit trinitas. ita et in nostro baptismo eam adesse ostēdit. pat̄em adesse ostendit cuz dicit. **Benedico te creaturam per dominum p̄t̄. et filium cum dicit. Benedico te per ih̄esum cristum et per spiritum sanctū.** scilicet circa finem cum dicit. **Descendat in hanc plenitudinē fontis virtus spiritus sancti.** Sed nota q̄ in benedictione que est per patrem ponuntur quinque miracula in aqua facta ante aduentum cristi. et in benedictione que fit per filium alia quinque miracula in aqua facta post aduentum. que licet non omnino eodem ordine facta sint quo ponuntur tamen quantum ad misterium rationabiliter ordinantur. et posteriora congrue prioribus coaptantur. priora hoc ordine ponuntur. **Primo** qui te sepauit verbo ab arida. **Secundo** cuius spiritus sanctus ferebatur super te. **Tercio** qui te de paradiso manare precepit. **Quarto** qui te in deserto amarā suauitatem indita fecit esse potabilem.

Quinto et sicienti populo de petra produxit. Posteriora sic ponuntur. **Primo** qui te in chana galilee mutauit de aqua in vinum. **Secundo** qui pedibus super te ambulauit. **Tercio** qui in te a iohanne baptizat⁹ est. **Quarto** qui te vna cum sanguine de latere suo produxit. **Quinto** qui in te omnes gentes a discipulis baptizare precepit. In omnibus enim hijs baptismus exprimitur et posteriora prioribus p̄ antityposim respondent. ibi namq̄ in primo miraculo a qua sc̄z baptismi verbo separato ab arida accedente verbo terretitate peccatorum a nobis se parat et in hoc primo. similiter in baptismo aq̄ mutatur in vinum. quia tristitia peccatorum expulsa mens nostra quadam spiritu ali leticia inebriatur. que per vinum intelligitur. unde vinū letificat cor hominis. **Aquam** in vinum mutari est timorem de peccatis conuerti in exultationē mentis. **Item** ibi dicitur in secūdo miraculo. cuius spiritus sanctus ferebatur super aquas. et sic similiter in secūdo dicitur. **Qui** pedib⁹ sup te ambulauit et hoc duo bene conueniunt. quia in baptismo sicut in alijs indiuisibilis est operatio patris et filij et spiritus sancti. et utrobique dicitur super quia gracia que confertur de supermis ē. et ut notetur q̄ dominus potenciam suam nō alligauit. **Item** ibi dicitur in tercio. **Qui** te de paradiso aq̄. hic qui in te a iohanne baptizatus ē quia gracia de paradiso manans aquis in baptismo est infusa. unde de baptismi gracia ecclesia profluens in quatuor partes orbis dilatata est quod quodammodo factum est quando dominus baptizatus est a iohanne. quia tunc omnes aque vim regeneratiuam susceperunt. **Rursus** ibi dicitur in quarto. **Qui** te in deserto amarā suauitatem indita fecit potabilem. hic dicitur qui te vna cum sanguine de latere suo produxit. quia in gentilitate que prius erat a domino de

ferta. aqua baptismi reficiendi mentes et sanandi habet effectum. **Dulcorata** autem fuit aqua quia per passionē crucis maxime baptismus plenam recepit efficaciam. **Vnde** in cruce de latere domini aqua profluxit. **Item** etiam ibi in quinto dicitur. **Et** sicienti populo de petra produxit hic vero dicitur. **Qui** in te omnes gentes per discipulos baptizare precepit. quia baptismus a petra cristo originem habens. populum eum de siderantem reficit. non enim p̄dest baptismus nisi sicienti eum id est desideranti. vel in se vel in alio. **Vnde** discipulis preceptum est ut baptizarent omnes gentes. in nomine patris et filij et spiritus sancti. sicut in vlt. mat̄. dicitur. **Hic** ē notandum q̄ vbi dicitur. **Qui** te de paradiso manare. et in quatuor fluminibus exire et totā terram rigare precepit ibi sacerdos aquam manu in quatuor partes effundit. ut ostendatur q̄ gracia baptismi in quatuor partes orbis si dilatata. **Ceterum** sacerdos ipse sepe mutat vocem. **In** primis enim orat deum ut dignetur mundare mentem eius ad suscipiendum spiritū sanctum et deprecatur eius aduentum. et ideo voce humili scilicet in modum orationis legit. que vocis humiliatio est ad spiritus sancti aduentum et ad eius dignaz receptionem mentis p̄reparatio. postea vero indicans se illū habere legit in modum prefacionis agens gracias q̄ t̄ā magnus hospes dignatus est ad t̄az humile hospicium descendere et recolens miracula iaz per aquas facta. **Deinde** post benedictionē que fit per filium que terminatur. **In** nomine patris et filij et spiritus sancti mutat vocem iterato. **Cuz** enim vsq̄ tunc in modum prefacionis cantauerit. postea legit in modum lectionis voce scilicet humiliori que vocis humiliatio est signum humilitatis. humilitas enim nostra per baptismi regenerationem ad alta colorum redditur. **Dicit** erga sacerdos h. nobis precepta seruantibus. **ciē.** q̄si diceret. non audeo tantā et tam altaz rem scilicet spiritus sancti ut in creaturam aq̄ descendat inuocare. nisi quia tu precepisti nob̄ baptismum exercere. **Et** addit sacerdos. **Tu** deus omnipotens clemens. adesto tu benignus a spirita. vbi illud orat ut sicut in predictis miraculose in aqua operatus est. ita modo faciat vide licet ut p̄ter naturalem emundacionem quam possunt aque adhibere corporibus. sunt etia purificandis mentibus efficaces. **Post** hoc alta voce clamat sacerdos. **Descendat** in hanc plenitudinē fontis uirtus spiritus sancti. ideo alta uoce ut altum mentis desiderium designet. et tunc deponitur cereus in aquam. que cerei immersio est spiritus sancti aduentus seu immissio. que in aqua baptismi in specie columbe descendit. **Secundo** ideo cereus in aquam deponitur quo magis corpus cristi per ceram significatum in baptismo aquas sanctificauit et uim regeneratiuam illis contulit. **Tercio** baptismus cerei remissionē peccatorum significat quam per cristi mortem

consecuti sumus. **U**nec quoque neophiti cereos suos extinctos qui et si plures sint p vno reputantur. et in quibusdam ecclesijs statim cum cathecumini baptizati sunt illuminantur. In quibusdam vero differtur eorum illuminatio vsq ad agnus dei. quod cantat in letania. et in quibusdam etiam vsq ad missam. quando videlicet alij cerei ecclesie illuminantur. **S**ane cerei q statim post baptismum accenduntur. significat q per turbacionem peccatorum committatur illuminacio gratiarum. **Q**ui differunt vsq agnus dei significat. q per agnum qui tollit peccata et tenebras mundi. renati et fideles illuminantur. **Q**ui vero differunt vsq ad missam ideo faciunt quia missa illa ad noctem pertinet resurrectionis dnice vt sic nox illa irradicata fuit splēdore dnice resurrectionis ita a lumine nro irradiatur. et vt neophitos nros xpo resurrectione significem. et p eadē cāz alij cerei eccie ad missam illuminant. et scdm hoc cerei cathecuminoz sunt sine lumine vsq duz alij cerei ecclesie illuminentur. **A**d notandū q postq spiritus sanctus purgauerit corda eoz et eos introduxerit in societatem et vnitatem ecclesie. tunc illuminabit corda eorum. **D**e cereis etiam neophitorum dicitur in ti. de septem diebus post pascha. **P**ost immersionem cerei in quibusdā ecclesijs sacerdos insufflat in aquam dicit que totam huius aque substantiaz regenerandi fecundet effectum. **P**rimo vt sicut in exorcismo cathecumini spiritus immundus insufflatur ut ab homine recedat ut infra dicitur. ita et in exorcismo aque ut ab ea expellatur et ad impleatur qd dñs inquit sunt principes mundi huius eicientur foras. **S**ecundo ut intelligat sathanas quantus habeatur q tam leuis videlicet p suauem exsufflacionem potest expelli. **T**ercio vt sacerdos ostendat quali ignominia diabolus dignus sit ab aq expelli. **I**nsufflat autem sacerdos ter quia spiritus sanctus tria in baptismo operatur. a vicijs purgat. virtutibus ornat et tandem premio eterno coronat eos in quibus fit hec insufflacio. ut dicitur vbi de immundi spiritus expulsionem agitur. post exsufflacionem munitur aqua iterato crucis signaculo per inuocacionem sancte trinitatis ne habeat potestatem diabolus ad eaz amplius redeundi. **P**ostremo fit admixtio crisma / tis in aqua sicut dictum est. **U**nde dicitur in burcar. li. iij. **B**enedicimus fontes baptismatis oleo vnctionis. **E**t augustinus eisdem verbis vtens subicit. qd e magis tacte siue sine scriptura ac mistica racione inductum est. quam per aliquam scripturam. **P**er huiusmodi ergo admixtionem vno cristi et ecclesie significatur. **P**az crisma est cristus. aqua populus et dicitur **S**anctificetur fons iste. **E**x quibus verbis ad quod fiat admixtio satis datur intelligi. **E**t nota quatuor esse genera sacre aque benedictę p / ut in quarta parte dictum est vbi agitur de aq benedictę aspersioue.

De baptismo. R.
Quinto loco est de baptismo dicendū. **D**e scrutinijs vero que pcedunt baptismum solemnem et de multis ad baptismum pertinentibus. dictū est sub quarta feria tercie ebdomade quadragesime. **P**rimo notandum ē. q baptismus grece interpretatur vnctio latine vel locio. baptismus quidem per aquam confertur ut res inuisibilis per illud visibile elementum conferatur super quo spiritus sanctus in principio ferebatur. **S**icut enim aqua corpus visibiliter purgat exterius. ita baptismus latenter animam. **U**nde aug. aqua corpus tangit. et mentem abluit. **E**t est notandum q pagani siue gentiles circa fontes templa sua facere solebant. **E**t saltem ibi semper aquam habebant. per cuius asperisionem purificari credebant. et inde lubrica vocabantur quasi purificancia. et ita quodammodo figuratim ad baptismum tendebant. **R**os vero ab eorum consuetudine baptisma non sumimus immo attribuitur que in veteri testamento fuerunt. scilicet a cathacismo id est diluuiio et a mari rubro et a iordane que baptismi figura fuerunt. **B**aptisma dñs instituit cū de latere suo sanguinem et aquam produxit. quem postea qd si lege edictali sanxit. d. **N**isi quis renatus fuerit ex aqua et spiritu sancto non intrabit in regnum celorum. **E**t ipse dominus baptizatus est in sua passione. **U**nd inquit baptismo habeo baptizari quo coartor vsq dum perficiatur. **F**ieri debet baptismus in aqua quia illa copiosius inuenitur et hanc spiritus in principio fouisse legitur et quia sordes abluit. sitim comprimit. ymaginem reddit. sicut cantatur de narcisso ignem extinguit. sic in baptismo a peccatorum sordibus lauamur. a fonte vite potamur. ymaginem perditam restauramus. **U**nde ignis penarum extinguitur. **D**ebet autem aqua esse viua et pura. posset tamen etiam fieri in resoluta. siue a niue siue a glacie siue a lacrimis terre. siue etiam ex institutione victoris pape. id est in mari. siue in flumine. siue in lacu siue in fontibus. **N**on autem licet baptizari in aqua condita ut in ceruisia vel medone. nec etiam in aliquo liquore ut in vino vel oleo. **S**ed si alius liquor aque admisceatur bene fit baptismus. dum tamen aqua preualeat. quotidie enim mari nouus liquor vel sputum vel vrina additur. et tamen ibi baptizatur. alij qui tamen contradicunt. **P**orro tamen scdm canonicam traditionem solemne baptisma in duobus dumtaxat sabbatis celebratur videlicet in isto et pentecostes. **Q**uare in isto premissum est. **I**n secundo quia spiritus sanctus in die pentecostes tonatur nobis per quem facta est reprobatio peccatorum. ut dicitur ibi. **A**lio vero tempore non licet baptizare. nisi necessitatis causa que ē quadruplex. **P**rima est causa munitiois vt si rex obsidet aliquam ciuitatem vel opidum. tunc enim pueri illius loci baptizari debent ne in baptizati decedant. **S**ecunda est gentiliū persecutio